

2010-2019 YILLARI ARASI

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE R A P O R U

---

23 HAZİRAN 2020

1986

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
DİYARBAKIR ŞUBESİ

RAPORU HAZIRLAYAN

İşkenceye Karşı Mücadele Komisyonu Üyesi

Av. Yakup GÜVEN

İşkenceye Karşı Mücadele Komisyonu Üyesi

Sosyolog Ezgi Sıla DEMİR

RAPORU YAYINA HAZIRLAYAN

İHD Diyarbakır Şubesi

İşkenceye Karşı Mücadele Komisyonu

Arşiv ve Dökümantasyon Merkezi

BASIM TARİHİ

Haziran 2021

1986

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
DİYARBAKIR ŞUBESİ

İÇİNDEKİLER

1. AMAÇ VE KAPSAM 03
2. GİRİŞ

---

3. YILLARA GÖRE İŞKENCE VE
KÖTÜ MUAMELE BAŞVURUSU BİLANÇOLARI 05

---

4. BULGULARIN
DAĞILIM GRAFİKLERİ 10

---

5. TESPİTLER VE
DEĞERLENDİRME 13

---

6. TALEPLER VE
ÖNERİLER 16

2010-2019 YILLARI ARASI İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE RAPORU (10 YIL)

1. AMAÇ VE KAPSAM

Derneğimizin yaptığı çalışma kapsamında 2010-2019 yıllar arasında şübenize hak ihlali iddiasıyla yapılan toplam (3.434) başvuru incelenmiştir. Son 10 yıllık periyotta yapılan bu başvurular içerisinde, kamu görevlilerince fiziksel şiddet uygulanıp mağdurların vücut bütünlüğü üzerinde yaralanma neticesi doğuran eylemlere ilişkin 689 başvuru çalışma konumuz olmuştur.

Bu çalışmada ölçüt olarak kamu görevlilerinin güvenliklerinden sorumlu oldukları mağdurlara yönelik hedef gözeterek gerçekleştirdikleri, mağdurların vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan (kaba dayak, vücutun tek bir noktasına sürekli vurma, kesici aletle yaralama, ateşli silahla yaralama, haya burma, falaka, kırbaç hortum vb. ile vurma, diğer fiziksel müdahaleler, saç sakal bıyık yolma, boğma girişi, vb.) “yaralama” eylemleri alınmıştır. Bu başvurular içerisinde hasta mahpuslar, sağlığa erişimin engellenmesi, küfür, hakaret, aşağılama, hücrede tutma, tehdit, sözlü taciz, göz yaşartıcı kimyasallara maruz bırakma, çıplak arama, hijyen koşullarının sağlanmaması vs. dahil edilmemiştir.

Bu çalışmanın esas amacı son 10 yılda mağdurun vücut bütünlüğü üzerinde yaralanmalara yol açan fiziksel şiddet uygulayıcıları, mağdurları, kronolojik şeması ve uygulanan mekânların haritasını ortaya çıkarmaktır.

2. GİRİŞ

İşkence, devletler veya devlet erkini kullanan güçler tarafından bireylerin ruhsal veya fiziksel olarak algılama yeteneklerinin azalması veya ortadan kaldırılmasını hedefleyen eylemler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Genellikle suçu ikrar etme veya işlenmiş suç ile ilgili delil toplamak için yapılan işkence 5237 sayılı yeni TCK'nın 94. Maddesinde suç olarak kabul edilip “Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine aşağılanmasına yol açacak davranışlar” olarak tanımlanmıştır. İşkencenin yıllarca sistematiği bir şekilde insanlar üzerinde baskı kurma, zor kullanma ve yıldırma aracı olarak kullanılması neticesinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1987 yılında “İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme”yi kabul etmiştir.

İşkence ile mücadele için yasaların değiştirilmesi olumlu olmakla birlikte ne yazık ki tek başına yeterli olmamaktadır. Zira yapılan yasal değişikliklere rağmen uygulamada işkence failleri halen cezasız bırakılmakta faillerin tespit edilip cezalandırılması konusunda gerekli hassasiyet gösterilmemekte ve yapılan işkencelere göz yumulmaktadır. Türkiye’de toplumdaki farklı düşünce-ses ve dinamikler üzerinde bir yıldırma aracı olarak uygulanan işkence eylemi son yıllarda sokakta, kırsal bölgede, kolluk birimlerine ait zırhlı araçlarda, emniyet binalarında, karakollarda, cezaevlerinde ve diğer yaşam alanları ile kamusal alanlarda artarak devam etmiştir ve etmektedir. Kolluk kuvvetlerine karşı açılan davalar işkencecilerin yargı kararıyla korunması ile kapanmıştır. Savcılık aşamasındaki birçok dosyada takipsizlik kararı verilmiş, açılan davalarda sanıklar beraat ettirilmiştir. Ancak işkence eylemine maruz bırakılan mağdurlara yönelik olarak kamu malına zarar verdikleri ve memura mukavemet ettikleri gerekçesi ile karşı davalar açılmış ve mağdurlar cezalandırılmıştır.

Uluslararası Sözleşmeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre kamu gücünü kullanan kişilerin; hücrede tutma, küfür ve hakaret-aşağılama, kendisine veya yakınlarına yönelik öldürme tehdidi, işkenceye görsel/işitsel tanıklık ettirme, yüksek sesle müzik ve marş dinletme, anlamsız istemlere itaat etmeye zorlama, ajanlık teklifi, göz bağlama, tokat, tekme, yumruk, vücudun tek bir noktasına sürekli vurma, haya burma, falaka-cop-sopa-kırbaç-hortum vb. ile dövme, saç-sakal-bıyık yolma, sıkı kelepçe uygulaması, boğma girişi, kesici alet-ateşli silah- plastik mermi- biber gazı kapsülü vb. ile yaralama, aşırı fiziksel aktiviteye zorlama, sözlü cinsel taciz, cinsel içerikli hakaret, cinsel saldırı/tecavüz tehdidi, fiziksel cinsel taciz, makat araması, çıplak arama, soyma, sürtünme, tecavüz, el ve ayağa ters kelepçe, askı, düz askı ya da çarım, ayaktan ters askı, uzun süre aynı pozisyonda durmaya zorlama, göz yaşartıcı kimyasallar, havasız bırakma, soğuk-sıcak ortamda bekletme, basınçlı-soğuk su, elektrik, işeme ve dışkılamanın engellenmesi, yeme içmenin kısıtlanması, hücrede tecrit, hijyen koşullarının sağlanmaması, uyutmama, sağlığa erişimin engellenmesi, bilmediği ilacı içmeye zorlama gibi eylemleri işkence ve kötü muamele kapsamına girmektedir.

2010-2019 yılları arasında şubemize yapılan başvurularda, vakaların yıllara ve aylara göre dağılımında; ülkenin içinde bulunduğu durum, devlet ve PKK arasındaki çatışma ortamı ve çatışmaların yoğunluk derecesi, devletin Kürtlere yaklaşımı, seçim dönemlerinde hükümetin izlediği politikalar, hükümetin hapisanelere ilişkin izlediği politika ve haphane doluluk oranları etkili olan başlıca unsurlardır. Devlet ve hükümet yetkililerinin barışçıl bir dil ve üslup kullandığı dönemlerde bu tür vakaların görece azaldığı; fakat siyasi erk tarafından çeşitli nedenlerle şiddet ve nefret dilinin yoğun olarak kullanıldığı, ötekileştirilmesi, hedef gösterici üslup takınıldığı dönemlerde bu vakaların doğrusal bir orantıyla arttığı gözlemlenmiştir.

Devlet erkini kullanan hükümet kimi zaman, kamu görevlileri tarafından mağdurlara yöneltilen işkence ve kötü muamele gözüne kapayıp görmezden gelmekte; fakat çoğu zaman da kendi gücünü pekiştirmek, Kürtler başta olmak muhalif kesimleri sindirmek, gözdağı vermek, bunun üzerinden toplumdaki tüm aykırı çevreleri susturmaya çalışmak için bilinçli olarak kolluk gücü ve haphane yönetimlerine aşırı güç kullanmaları yönünde serbestiye tanıyabilmektedir. Yapılan suç duyuruları, şikayetler, çeşitli başvurular neticesinde çoğunlukla failer hakkında adli ve idari işlem başlatılmaması; takipsizlik, beraat vs. cezasızlık kararlarının tayin edilmesi failer açısından yaptıkları eylemlerin meşru olduğu, sınırsız şiddet kullanımları önünde bir engelleri bulunmadığı, siyasi mercilerce korunup kollandıkları şeklinde bir algıya sebep olmakta, tekrarlanan bu hukuksuzluk silsilesi de beraberinde daha büyük hukuksuzluk ve travmalar getirmektedir.

Özellikle 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe girişiminin ardından hükümetin izlediği politikalar, ilan edilen Kanun Hükmünde Kararnameler, Kürt meselesinin çözümüne ilişkin adım atmıyıp baskıcı bir yöntem izlemesi, kolluk gücüne verilen sınırsız yetkiler ve cezasızlık politikaları, son yıllarda artan işkence ve kötü muamele vakalarının artışını tetikleyen önemli etmenler olarak göze çarpmaktadır. Hükümetin özellikle 2016 yılından beri sürdürmekte olduğu baskıcı politika, toplumun tüm muhalif kesimlerini baskı altına almayı, sindirmeyi hedeflemiş, bunun sonucunda raporumuza yansıyan verilerden de görüleceği üzere, haphanelerde, kamusal alanlarda, kapalı mekanlarda, kırsalda alanlarda işkence/kötü muamele vakaları gittikçe artış göstermiştir.

3. YILLARA GÖRE İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE BAŞVURUSU BİLANÇOLARI

Bu başlık altında 2010-2019 yılları arasında Diyarbakır şubeye yapılan başvurular arasından seçilen işkence ve kötü muamele başvurularının yıllara göre analizi yapılmıştır. Veriler tablolara dönüştürülmüştür. Bu tablolarda işkence ve kötü muamele uygulayan failler ve uygulanan mekanlar sıralanmıştır.

Tablo 1: 2010 yılı işkence ve kötü muamele başvurularında fail ve mekân

2010	
2010 yılında 5'ü kadın, 5'ü çocuk ve 29'si erkek olmak üzere toplam 34 başvuru alınmıştır.	
FAİL	MEKÂN
1. POLİS: 24	1. CEZAEVİ: 4
2. GARDİYAN: 5	2. GÖZALTINDA: 10
3. ASKER: 4	3. GÖZALTINA ALINIRKEN: 1
4. KORUCU: -	4. SOKAKTA: 12
5. BİLİNMEYEN/TESPİT EDİLEMEYEN:-	5.KIRSAL BÖLGE:-
6. DİĞER: 2	6. ZIRHLI ARAÇ: 3
	7. ASKERİYE: -
	8. DİĞER KAMU KURUMLARI (HASTANE, VALİLİK VB.): 4

Tablo 2: 2011 yılı işkence ve kötü muamele başvurularında fail ve mekân

2011	
2011 yılında derneğe işkence ve kötü muamele iddiasıyla toplam 66 başvuru yapılmıştır. Bu başvuruların 9'u çocuk, 4'ü kadın ve 62'si erkektir.	
FAİL	MEKÂN
1. POLİS: 38	1. CEZAEVİ: 27
2. GARDİYAN: 28	2. GÖZALTINDA: 12
3. ASKER:-	3. GÖZALTINA ALINIRKEN: 9
4. KORUCU:-	4. SOKAKTA: 15
5. BİLİNMEYEN/ TESPİT EDİLEMEYEN:-	5.KIRSAL BÖLGE:-
6. DİĞER: -	6. ZIRHLI ARAÇ:-
	7. ASKERİYE:-
	8. DİĞER KAMU KURUMLARI (HASTANE, VALİLİK, ADLİYE VB.):

Tablo 3 : 2012 yılı işkence ve kötü muamele başvurularında fail ve mekân

2012	
<i>2012 yılında derneğe fiziksel şiddet ve kötü muamele iddiasıyla toplam 61 başvuru yapılmıştır. Bu başvurulardan 5'i çocuk, 13'ü kadın,48'ü erkektir. Ayrıca bu başvuruların 5 tanesi 50 yaş üstü kişiler oluşturmaktadır.</i>	
FAİL	MEKÂN
1. POLİS: 27	1. CEZAEVİ: 19
2. GARDİYAN: 19	2. GÖZALTINDA: 15
3. ASKER: 9	3. GÖZALTINA ALINIRKEN: 8
4. KORUCU: 1	4. SOKAKTA: 16
5. BİLİNMEYEN/ TESPİT EDİLEMEYEN: 1	5.KIRSAL BÖLGE: 2
6. DİĞER: 3	6. ZIRHLI ARAÇ: 8
	7. ASKERİYE: 1
	8.DİĞER KAMU KURUMLARI (HASTANE, VALİLİK VB.): 1

Tablo 4: 2013 yılı işkence ve kötü muamele başvurularında fail ve mekân

2013	
<i>2013 yılında derneğe gelen işkence ve kötü muamele başvurusu sayısı 50'tir. 50 başvurunun 4'ü kadın 46'sı erkektir. (9 ÖLÜM)</i>	
FAİL	MEKÂN
1. POLİS: 19	1. CEZAEVİ: 18
2. GARDİYAN: 17	2. GÖZALTINDA: 7
3. ASKER: 7	3. GÖZALTINA ALINIRKEN:4
4. KORUCU:-	4. SOKAKTA: 18
5. BİLİNMEYEN/ TESPİT EDİLEMEYEN: 5	5. KIRSAL BÖLGE: 1
6. DİĞER: 2	6. ZIRHLI ARAÇ:1
	7. ASKERİYE: 6
	8.DİĞERKAMUKURUMLARI(HASTANE, VALİLİK VB.

Tablo 5: 2014 yılı işkence ve kötü muamele başvurularında fail ve mekân

2014	
<i>2014 yılında toplam 72 başvuru yapılmıştır. Bu başvuruların 5'i kadın, 67'u erkektir. Ayrıca bu başvurularda 7'i çocuk ve 8'i 50 yaş üstü yurttaşlar bulunmaktadır. 3 kişi yaşamını yitirmiştir.</i>	
FAİL	MEKÂN
1. POLİS: 26	1. CEZAEVİ: 37
2. GARDİYAN: 20	2. GÖZALTINDA: 8
3. ASKER: 12	3. GÖZALTINA ALINIRKEN: 8
4. KORUCU: 5	4. SOKAKTA: 34
5. BİLİNMEYEN/ TESPİT EDİLEMEYEN: 14	5. KIRSAL BÖLGE: 4
6. DİĞER: C. evi yönetimi: 12	6. ZIRHLI ARAÇ: 1
7. ASKERİYE: 2	8. DİĞER KAMU KURUMLARI (HASTANE, VALİLİK, İŞ YERİ VB.): 2

Tablo 6: 2015 yılı işkence ve kötü muamele başvurularında fail ve mekân

2015	
<i>2015 yılında derneğe fiziksel şiddet ve kötü muamele iddiasıyla toplamda 46 başvuru yapılmıştır. Bu başvuruların 5'si çocuk, 3'i kadın, 42'i ise erkektir.</i>	
FAİL	MEKÂN
1. POLİS: 22	1. CEZAEVİ: 13
2. GARDİYAN: 13	2. GÖZALTINDA: 4
3. ASKER:-	3. GÖZALTINA ALINIRKEN: 7
4. KORUCU: 1	4. SOKAKTA: 19
5. BİLİNMEYEN/ TESPİT EDİLEMEYEN: 6	5. KIRSAL BÖLGE:-
6. DİĞER: 4	6. ZIRHLI ARAÇ: 2
	7. ASKERİYE:-
	8. DİĞER KAMU KURUMLARI (HASTANE, VALİLİK, İŞ YERİ VB.): 4

Tablo 7: 2016 yılı işkence ve kötü muamele başvurularında fail ve mekân

2016	
<i>2016 yılında derneğe fiziksel şiddet ve kötü muamele iddiasıyla toplam 79 başvuru yapılmıştır. Bu başvuruların 5'i kadın 74'ü erkektir. Bu başvuruların 2'si ölüm 1'i ağır yaralanmadır.</i>	
FAİL	MEKÂN
1. POLİS: 30	1. CEZAEVİ: 45
2. GARDİYAN: 42	2. GÖZALTINDA: 5
3. ASKER: 9	3. GÖZALTINA ALINIRKEN: 9
4. KORUCU: 2	4. SOKAKTA: 17
5. BİLİNMEYEN/ TESPİT EDİLEMEYEN:-	5.KIRSAL BÖLGE: 2
6. DİĞER: -	6. ZIRHLI ARAÇ:2
	7. ASKERİYE:-
	8. DİĞER KAMU KURUMLARI (HASTANE, VALİLİK VB.)

Tablo 8: 2017 yılı işkence ve kötü muamele başvurularında fail ve mekân

2017	
<i>2017 yılında derneğimize fiziksel şiddet ve kötü muamele iddiasıyla toplam 100 başvuru yapılmıştır. Bu başvuruların 10'u kadın,4'ü çocuk,90'i erkektir. 1'i ölüm 3'ü ise yaralanmadır.</i>	
FAİL	MEKÂN
1. POLİS: 18	1. CEZAEVİ: 73
2. GARDİYAN: 74	2. GÖZALTINDA: 4
3. CEZAEVİ YÖNETİMİ: 1	3. GÖZALTINA ALINIRKEN: 5
4. ASKER: 17	4. ZIRHLI ARAÇ: 5
5. KORUCU: 0	5. SOKAKTA: 6
6. BİLİNMEYEN/ TESPİT EDİLEMEYEN: 0	6. KIRSAL BÖLGE: 2
	7. ASKERİYE:0
	8.DİĞER KAMU KURUMLARI (HASTANE,VALİLİK VB.)

Tablo 9: 2018 yılı işkence ve kötü muamele başvurularında fail ve mekân

2018	
<i>2018 yılında fiziksel şiddet iddiasıyla toplam 99 başvuru yapılmıştır. Bu başvuruların 18'i kadın 81'i erkektir. 1 çocuk, bir 50 yaş üstü yurttaş bulunmaktadır.</i>	
FAİL	MEKÂN
1. POLİS: 20	1. CEZAEVİ: 78
2. GARDİYAN: 72	2. GÖZALTINDA: 5
3. ASKER: 6	3. GÖZALTINA ALIRKEN: 7
4. KORUCU: -	4. SOKAKTA: 8
5. BİLİNMEYEN/ TESPİT EDİLEMEYEN: -	5. KIRSAL BÖLGE:-
6. DİĞER: c.evi yönetimi :-	6. ZIRHLI ARAÇ:2
	7. ASKERİYE:-
	8. DİĞER KAMU KURUMLARI (HASTANE, VALİLİK, İŞ YERİ VB.)

Tablo 10: 2019 yılı işkence ve kötü muamele başvurularında fail ve mekân

2019	
<i>2019 yılında fiziksel şiddet iddiasıyla toplam 82 başvuru yapılmıştır. Bu başvurulardan 30 kadın, 52 erkek, 15'i ise 50 yaş üstü kişilerden oluşmaktadır.</i>	
FAİL	MEKÂN
1. POLİS: 56	1. CEZAEVİ:21
2. GARDİYAN: 21	2. GÖZALTINDA: 10
3. ASKER:7	3. GÖZALTINA ALIRKEN: 23
4. KORUCU: -	4. SOKAKTA: 23
5. BİLİNMEYEN/ TESPİT EDİLEMEYEN:-	5. KIRSAL BÖLGE:1
6. DİĞER: c.evi yönetimi: 1	6. ZIRHLI ARAÇ:-
	7. ASKERİYE:-
	8. DİĞER KAMU KURUMLARI (HASTANE, VALİLİK, İŞ YERİ VB.): -

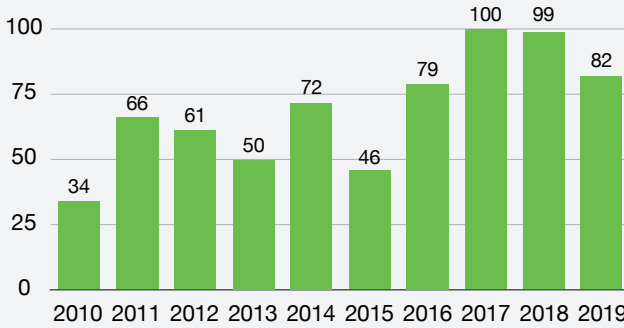
4. BULGULARIN DAĞILIM GRAFİKLERİ

Bu başlık altında son on yıllık başvuruların incelenmesi sonucuyla ortaya çıkan veriler grafiklere dönüştürülüp yorumlanmıştır. Bu grafiklerde cinsiyet dağılımı, başvurunun en fazla olduğu yıllar, fail olarak beyan edilen, kamu gücünü kötü kullanan kişi ve kurumlar, Kamu gücünü kötüye kullanan kişi ve kurumların son 10 yılda yüzdelik dağılımı, işkence ve kötü muamelelerin gerçekleştiği beyan edilen mekânlar, İşkence ve kötü muamelelerin gerçekleştiği beyan edilen mekânların son on yılda yüzdelik dağılımı sırayla gösterilmiştir.

1. Son 10 yılda işkence ve kötü muamele iddiasıyla toplam 689 başvuru yapılmıştır. Bu başvuruların 97'si kadın, 592'si ise erkektir.

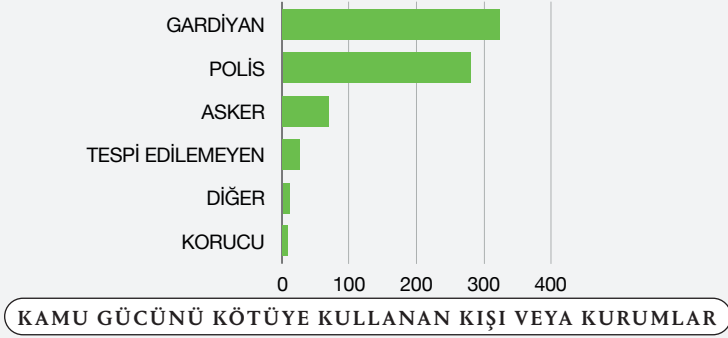

2. İHD Diyarbakır şubesine son 10 yılda alınan başvuru sayısının en fazla olduğu yıllar 2017 ve 2018'dir.

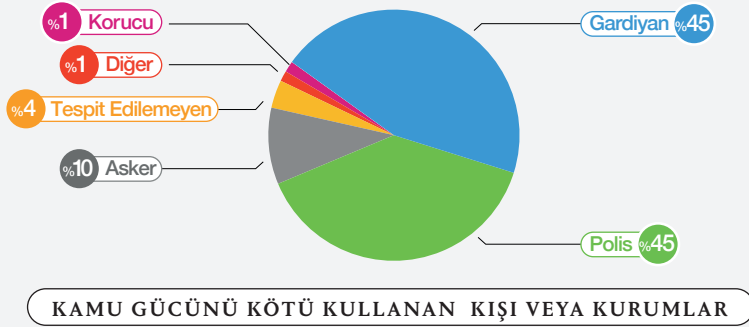

2010-2019 YILLARI ARASINDA BAŞVURU SAYILARI

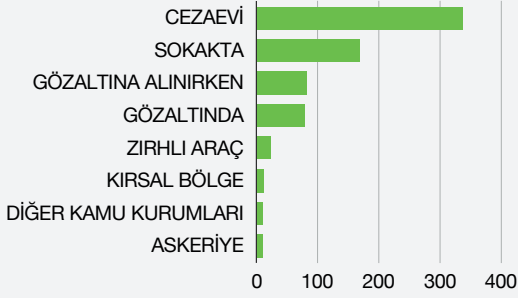
3. Son 10 yılda işkence ve kötü muamele iddiasıyla yapılan başvurularda fail olarak beyan edilen, kamu gücünü kötü kullanan kişi ve kurumlar sırayla ;

4. Kamu gücünü kötüye kullanan kişi ve kurumların son 10 yılda yüzdelik dağılımı;

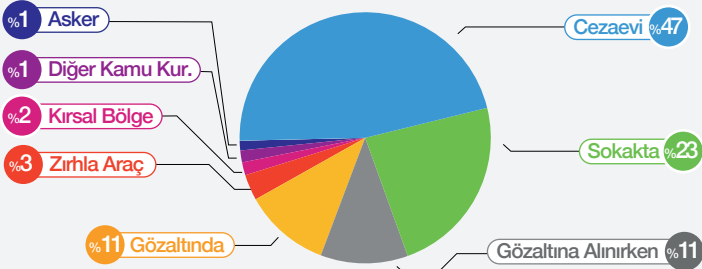

5. Son 10 yılda işkence ve kötü muamelenin gerçekleştiği beyan edilen mekânlar sırayla;

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN GERÇEKLEŞTİĞİ MEKANLAR

6. İşkence ve kötü muamelenin gerçekleştiği beyan edilen mekânların son on yılda yüzdelik dağılımı;

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN GERÇEKLEŞTİĞİ MEKANLAR

5. TESPİTLER VE DEĞERLENDİRME

Yukarı da grafiklerle birlikte detaylı bir biçimde sınıflandırarak şematize ettiğimiz veriler ışığında tespit ettiğimiz başlıca bulgular şunlardır:

Derneğimize 2010-2019 yılları arasında kolluk görevlileri, infaz koruma memurları başta olmak üzere kamu görevlilerinden fiziksel şiddet gördüklerini beyan ederek başvuruda bulunan toplam başvuru sayısı 689'dur. Başvurucularımızdan 97'si kadın 592'si ise erkektir. Toplam başvuru sayısından 36'sı 18 yaşından küçük olup, 29 başvuru ise 50 yaş üzeridir.

Kadın başvuru sahiplerinin en fazla başvuru yaptıkları yıllar; 30 başvuru ile 2019, 18 başvuru ile 2018 yılları olarak göze çarpmaktadır. 2019 yılı ise 50 yaş üstü başvuru sahibinin kamu görevlilerinden fiziksel şiddet gördüklerini beyan ederek, en fazla başvuru yaptıkları yıldır.

Derneğimiz on yıllık verilerine göre fiziksel şiddeti en fazla ve en yaygın biçimde kullanan kamu görevlileri sırasıyla infaz koruma memurları(%45), polisler(%39), jandarma (%10) ve korucular(%1) şeklindedir. Bu sıralamada özellikle infaz koruma memuru(324) ve polis şiddeti(280) çok net biçimde göze çarpmaktadır.

Fiziksel şiddetin uygulandığı mekân sıralamasında ise ilk sırada 335 başvuru ile cezaevleri gelmektedir. Başvuruların %47'si işkence ve kötü muamelenin gerçekleştiği yer olarak cezaevlerini göstermiştir. 2010-2015 arasındaki ilk altı yılda hâşhanelerden derneğimize fiziksel şiddet içerikli başvuru sayısı toplam 118 iken, 2016-2019 arasındaki dört yılda ise bu sayı 217 olarak kayıtlara geçmiştir. Hâşhanelerden derneğimize ilgili iddialarla en az başvuru yapılan yıl 4 başvuru ile 2010 yılı, en çok başvuru yapılan yıl ise 78 başvuru ile 2018 yılı olmuştur. 2010-2015 yılları arasındaki durum, devlet ve hükümet tarafından zaman-zaman Kürt meselesine dair çözüm girişimlerinin olması ile ilişkilendirilebilirken; darbe girişimini ardından hükümetin baskıcı ve aşırı güvenlikçi politikaları sonraki dört yıla ilişkin vakaların artış tablosunu açıklayabilecek önemli etkenler olarak değerlendirilmektedir. Öte yandan son yıllarda hükümetin izlediği politikaların kaynaklı hâşhanelerin doluluk oranının artması da bir diğer önemli etmen olarak göze çarpmaktadır.

2017 yılında işkence ve kötü muamele başvuruları cezaevlerinde yoğunlaşmıştır. Özellikle 2010-2014 yılları arasında sürekli olarak bir artış olduğu, 2017 ve 2018 yıllarında en yüksek rakamlara ulaştığı görülmektedir. Cezaevlerinde gerçekleşen kötü muamelenin çoğunluğu girişlerde, çıplak arama dayatması yapılarak, ani koğuş baskınlarında, nakil esnasında ring aracı içinde gerçekleşmektedir.

Bu on yıllık süreçte kolluk kuvvetlerinin mağdur başvuru sahiplerine yönelik fiziksel şiddeti yoğun olarak kullandığı mekanlar arasında göze çarpan bir diğer mekân ise sokak/kamuya açık alanlardır. 689 başvuru arasından 168'i sokak ortasında kolluk görevlilerince darp/kaba dayak/fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Bu alanda en az başvuru 6 ile 2016 yılı,

en çok başvuru ise 23 başvuru ile 2014 yılı olmuştur. Kolluk kuvvetinin, şiddeti sokağa taşınması yönündeki tavır, öte yandan içerisinde hükümet ve devlet tarafından aykırı kabul edilen tüm toplumsal kesimlere yönelik bir tehdit unsuru barındırmaktadır.

Gözültüne alınırken görülen işkence ve kötü muamele iddiasıyla yapılan başvurusu sayısı, 2019 yılında en yüksek rakamlara ulaşmıştır. Bu rakam ise son 10 yılın en yüksek rakamıdır. İncelediğimiz başvurularda gözültüne alınırken gerçekleşen işkence ve kötü muamelelerin çoğunluğu, eve ilk giriş anında, kameraların olmadığı geçişlerde, zırhlı araçların/gözültü araçlarının içerisinde yapıldığı ifade edilmektedir.

Polisin fail olduğu vakalara ilişkin derneğimize son on yılda en fazla başvurunun yapıldığı yıl 2019 yılı olarak kayıtlara geçmiştir. 2019 yılında başvuru sayısı 56'ya ulaşmış, onu takip eden yıl 38 başvuru ile 2011 yılı olmuştur. Failin polis olduğu başvuru sayısının en az sayıda olduğu yıl ise 18 başvuru ile 2017 yılı olarak göze çarpmaktadır.

Kırsal alanda çatışmaların arttığı yıllarda genel olarak diğer yıllara göre jandarma tarafından mağdurlara uygulanan işkence ve kötü muamele vakalarında artış tespit edilmiştir. Failin asker olduğu vakalara ilişkin başvurunun en fazla olduğu yıl 17 başvuru ile 2017 yılı olmuş, 2011 ve 2015 yıllarında ise şubemize bu yönlü herhangi bir başvuru yapılmamıştır.

Failin korucu olduğu vakalara ilişkin en çok başvuruların olduğu iki yıl sırasıyla 9 başvuru ile 2011, 7 başvuru ile de 2014 yılları olmuştur. 2013, 2016 ve 2019 yıllarında bu konuda derneğimize başvuru yapılmamıştır.

Yapılan başvurularda mağdurların çok büyük çoğunluğu ya politik sebeplerden hapisanelerde tutulan ya da politik nedenlerle gözültüne alınan kişilerden oluşmaktadır. Her ne kadar raporumuzda bu teferruata girilmemişse de incelenen 689 başvurucunun ekseriyetinin kimliği ve siyasi tavrından dolayı fiziksel şiddete uğrayan mağdurlardan oluştuğu gözlemlenmiştir.

Derneğimize fiziksel şiddete ilişkin yapılan başvurularda yıllara göre dalgalanmalar mevcuttur. Özellikle yüz başvuru ile 2017 yılı ve doksan dokuz başvuru ile de 2018 yılı en fazla mağdurun başvuru yaptığı iki yıldır. Bu yılları 82 başvuru ile 2019 yılı takip etmektedir. Bu yıllarda devlet ve hükümetin Kürt meselesinin demokratik ve adil yollardan çözümü için adım atmaması, insan hakları evrensel normlarından uzaklaşması, görece daha fazla otoriterleşerek şiddeti caydırıcı bir araç olarak kullanma çabası, kamu görevlilerinin vatandaşlara yönelik aşırı şiddet kullanımı; bu yıllarda artan vaka sayısının başlıca nedenleri olarak değerlendirilmektedir.

Fiziksel şiddet mağdurları tarafından derneğimize yapılan başvuruların en az olduğu yıl ise 2010 yılı olarak görülmektedir. Özellikle bu yıl içerisinde iktidar yetkililerinin toplum karşısında kullandığı dilin görece daha yumuşak, makul ve barışçıl olması; kamu görevlileri tarafından uygulanan fiziksel şiddet vakalarının diğer yıllara nazaran daha az sayıda olmasını izah edebilecek etkenlerden biri olarak değerlendirilebilir.

Toparlayacak olursak ; son on yılda derneğimize yapılan 689 başvuru, işkence ve kötü muamelenin gerçekleştiğini ifade ettiği mekanlar sırayla ;

1. CEZAEVİ : 335 BAŞVURU İLE %47
2. SOKAKTA : 163 BAŞVURU İLE %23
3. GÖZALTINA ALIRKEN/ : 81 BAŞVURU İLE %11
4. GÖZALTINDA : 80 BAŞVURU İLE %11
5. ZIRHLI ARAÇ : 24 BAŞVURU İLE %3
6. KIRSAL BÖLGE: 12 BAŞVURU İLE %2
7. DİĞER KAMU KURUMLARI : 11 BAŞVURU İLE %2
8. ASKERİYE : 9 BAŞVURU İLE %1

Başvurucuların işkence ve kötü muameleyi gerçekleştirdiğini iddia ettiği kamu gücünü kötüye kullanan kişiler ise sırayla;

1. GARDİYAN VE C.EVİ YÖNETİMİ: 324 % 45
2. POLİS VEYA SİVİL POLİS : 280 BAŞVURU İLE %39
3. ASKER/JANDARMA : 71 BAŞVURU İLE %10
4. BİLİNMEYEN/ TESPİT EDİLEMİYEN: 26 BAŞVURU İLE %4
5. KORUCU: 9 BAŞVURU İLE %1
6. DİĞER : 1 BAŞVURU İLE %1

6.TALEPLER VE ÖNERİLER

- Hükümet ve devletin belli kademelerinde yer alan yetkililer tarafından sarf edilen ve işkencenin artmasına neden olan; ayrımcı, hedef gösterici, işkenceye teşvik edici söylemlerden vazgeçilmelidir. İşkence ve kötü muameleyi normalleştiren, meşrulaştıran, teşvik eden ifade ve yaklaşımlar kat'ı bir biçimde terk edilmeli, hiçbir biçimde yönetim ve siyaset argümanı olarak kullanılmamalıdır.
- İşkencenin bir bütünen toplumsal hayattan men edilmesi, işkencenin ülke gündeminden tamamen çıkarılması için tüm kolluk görevlileri, ceza infaz kurumu çalışanları ve amirleri mesleğe başlatılmadan önce Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde işlenen "İşkence Yasası" hususunda ciddi, profesyonel ve zorunlu bir eğitime tabi tutulmalıdır.
- Ülkedeki ilkököl, ortaokul ve lise düzeyindeki tüm eğitim kurumlarında "İnsan Hakları Dersi" zorunlu ders olarak müfredata konulmalı, tüm öğrencilerin İnsan Hakları konusunda eğitilmeleri ve aydınlanmalarının önü açılmalı, koşulları sağlanmalıdır.
- İşkence suçu işleyen kamu görevlilerine karşı açılan soruşturmalar etkin bir şekilde yürütülmeli, faillerin yargı kararı ile korunması ve aklanmaya çalışılması uygulamasından vazgeçilmeli, işkence fiilini işleyen kamu görevlilerine verilecek cezalarda genel-geçer usullerle verilen "alt sınırdan ceza" yöntemi terk edilerek cezasızlık politikasına son verilmelidir.
- İşkencecilerin yargılandığı dosyalarda zamanaşımı uygulaması gibi cezasızlık yöntemlerine son verilmeli; işkenceciler, etkin ve adil bir soruşturma ve kovuşturma neticesinde işlemiş oldukları fiillere uygun olarak hak ettikleri cezalarla cezalandırılmalıdır.
- Türkiye tarafından, BM İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin İhtiyari Protokolün (OPCAT) gereği yerine getirilmeli; gözaltı birimleri ile cezaevleri bağımsız heyetlerin denetimine açık hale getirilmelidir.
- İşkence mağdurlarının iç dünyalarında maruz kaldıkları travmanın etkilerinin giderilmesi amacı ile mağdurlar rehabilite programlarına dahil edilmeli ve kendilerine etkin psikolojik destek sağlanmalıdır.
- Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından, bugüne kadar işkence eylemine maruz kalan mağdurlar ve işkencede yaşamını yitirenlerin aileleri ve tüm toplumdaki özür dilenmeli, bireysel hak ve özgürlüklerin önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır.

1986

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
DİYARBAKIR ŞUBESİ

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) DİYARBAKIR ŞUBESİ

Ali Emiri 1. Sok. Yılmaz 2004 Apt. No: 1/3 Yenişehir/ DİYARBAKIR

Tel: 0412. 223 30 33 - 229 58 66 Faks: 0412. 223 57 37

E-Mail: diyarbakir@ihd.org.tr Web: www.ihddiyarbakir.org

   /İHD Amed

This project is funded by
the European Union.
Bu proje Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

HAKLARA DESTEK
İnsan Hakları Örgütlerini
Destekleme Programı

1986
İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
DİYARBAKIR ŞUBESİ

Bu Proje Haklara Destek Programı Kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır.
İçeriğin Sorumluluğu Tamamıyla İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi'ne aittir.
Avrupa Birliği'nin ve/veya Haklara Destek Programı'nın görüşlerini yansıtmamaktadır.